

СРПСКИ ПЧЕЛАР

ИЛУСТРОВАН ОРГАН „СРПСКЕ ПЧЕЛАРСКЕ ЗАДРУГЕ“

ЗАШТИТНИК ЛИСТУ:

Његова Светост Патријарах српски
Георгије Бранковић

ГЛАВНИ УРЕДНИК:

Јован Живановић

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:

Иван Маширевић

Бр. 8.

Изази једанпут ме-
сечно

Цена је листу на годину
4 К. или 5 дин.

Година
IV.

ДВАДЕСЕТПЕТОГОДИШЊИЦА ПЧЕЛАРСКОГ РАДА

ЈОВАНА ЖИВАНОВИЋА.

ве године навршује се 25 година од како се професор Јован Живановић радиношћу и вредношћу надмеће са вредном пчелом, да рационалним пчеларством што више привреди опћој народној кошници.

Скромност његова можда не би дозволила да се у овоме листу коме је он главни уредник ни у овој значајној прилици о њему у похвалу говори. Зато сам ја у договору са ученицима његовим и сарадницима овога листа без његова знања уредио овај број „Српскога Пчелара“, приказујући овде значај 25-годишњице његова рада на пољу рационалног пчеларства.

Двадесетпетогодишњица Живановићева рада на пољу пчеларства не тиче се само личности његове, него се тиче целог народа српскога а и хрватскога. Живановић не само да је вредно радио на ширењу и развиту рац. пчеларства, него је он управо започео, основао рац. пчеларство међу Србима и Хрватима. Он је дакле отац, оснивач рац. пчеларства међу Србима и Хрватима. Дакле двадесетпетогодишњица Живановићева пчеларења је уједно двадесетпетогодишњица рацијоналног пчеларства у Срба и Хрвата; то је један важнији одсек у народном културном развиту.

Вредност Живановићева рада и његових заслуга на пољу пчеларства изједначује се са вредношћу самога рац. пчеларства као гране народне економије. Без претеривања може се рећи, да је већина добити коју је наш народ до сада пожњео од рацијоналног пчеларства, делом директна, делом индиректна заслуга Живановићева рада. И ако се та вредност не да тачно цифрама одредити, ипак сваки ко познаје рац. пчеларство лако ће разумети исту вредност. Колико има заслуга Берзон као оснивач рацијоналног пчеларства у опће, толико релативно има Живановић међу Србима и Хрватима посебно. И до Живановића се пчеларило у нашем народу, но по старом нерацијоналном начину; до Живановића било је неколико пчеларских књига, но из њих се могло научити пчеларити само по старом начину. Живановић пак сазнавши 1875. г. вредност и преимућство рацијоналног пчеларства, приања свом снагом на посао, да на сваки могући начин заведе тај начин пчеларења у своје народу. Када би хтели изређати у појединостима све шта је Живановић урадио у прилог рац. пчеларства, т. ј. да пчеларство у рацијоналном облику постане народна економија, тешко да не би много што шта пропустили и превидели, јер Живановићев рад није само писмен да га је лако сабрати и учити, него је и усмен.

Ми ћемо се осврнути на важније моменте његова рада у току минуле четвртине века. Најпре ћемо изређати важније штампане пчеларске радове, помоћу којих је упознавао народ свој са рацијоналним пчеларством.

Од почетка како је почео пчеларити дакле од пролећа 1875. године почео је радити на важном делу, почео је сабирати народне изразе за пчеларство, које је у „Јавору“

1877. штампано под именом „Српски рјечник за кованџије“. Уз овај рад додао је предговор у коме говори о вредности

Живановић и његови ученици — пчеларски писци.

(1. Јован Живановић, 2. Ђорђе Коларовић, 3. Милутин Гавриловић, 4. Васа Латинкић, 5. Марко Шаула, 6. Иван Маширевић).

и значају рацијоналнога пчеларства, подстиче свештенство и учитељство да приону око пчеларења и т. д. Овај речник којег је Ђура Даничић назвао: „красни посао“, прештампан

је посебно. Доцније је још попуњавао Живановић тај посао и то у „Јавору“ од 1879., „Пчелп“ („*Одломак из речника за српске и хрватске пчеларе*“) год. 1884. и 1885.

Године 1878. написао је у „Јавору“ *критику* на књигу: „Рѣelarstvo написао М. Киџенјак“ и на књигу: „Кратко пчеларство за почетнике“ од М. Д. Дејановића.

Године 1879. прештампана је из старе Заставе расправа „*Српски Пчелар*“ (као I. свезак). Овде у примамљивом облику изнаша се материјална, морална и научна корист од пчеларства а уз то у овој књижици износи се кратко а потпуно Берзонова теорија са доказима.

Год. 1880 покреће економски лист „*Привреду*“ коме је био и уредник. У томе листу је писао много о пчеларству, но на жалост овај лист је брзо са немара читалачке публике морао престати.

У „Програму“ Карловачке гимназије од 1880. написао је: „*О спаривању и оплођивању у животиња у опће а особито о партеногенези у пчела*“.

Год. 1882. прештампана је књижица из „Српских илустрованих новина“: „*Какве нам ваља подизати економске школе*“.

У Ш. „Годишњици“ Николе Чупића штампана му је историјско-културна расправа: „*Пчеларење у Срба*“.

Почетком 1883. године почео је у Београду излазити илустровани орган за српске пчеларе са натписом: „*Пчела*“. Тај лист излазио је кроз три године и није било броја у коме није било чланка од Ј. Живановића.

Из истога листа прештампана је 1884. расправа: „*О запаћивању шалијанских пчела*“.

Исте године прештампана је из „Јавора“ од 1884 г. брошура полемичног садржаја са натписом: „*Мали одломак из мојега пчеларскога живота и београдска пчела туђица*“.

У програму Карловачке гимназије од 1885/6. штампао је Живановић занимљиву расправу: „*Жаока пчелиња и ошров*“.

Ко ће уз то изређати све пчеларске чланке Живановићеве који су штампани у разним листовима, календарима итд. као у: „*Slavonskoј pčeli*“ доцније названој „*Hrvatskoј pčeli*“, „*Тежаку*“, „*Орлу*“, „*Домаћем листу*“, „*Годишњаку*“,

„Јавору“, „Стражилову“, „Српском Сиону“. „Србобрану“ (календару) и т. д.! Особито је много писао у „Hrvatskoј рѣци“. Године 1891. прештампано му је из истога листа дело: „Американка“.

Живановић је један од најстаријих сарадника календара „Орла“, пишући сваке године у њему поуке из пчеларства.

Како су пчеларски списи Живановићеви штампани по разним листовима, календарима, а нешто у посебним брошурама, није било лако сваком све, или бар све важније ствари наћи и прочитати.

Зато на моје заузимање испуни Живановић жељу многих пчелара, те сабере он све своје важније пчеларске радове, поправи их и попуни их, и тако у једној целини изда ту збирку књижара Луке Јоцића 1873. са натписом „Српски Пчелар“, украсивши је са многим лепим илустрацијама.

Колико је важан и вредан Живановићев рад пчеларски путем штампе, толико исто је вредан и важан његов рад усмени као учитеља рац. пчеларства на Карловачкој богословији. Ове године навршује се 23 године, од како подстиче и учи будуће свештенике, пастире и учитеље народа рацијоналном пчеларству у теорији и пракси. За то доба изашло је из Карловачке богословије и ушло у народ од прилике 400 свештеника. Сви ови имали су прилике да науче рацијонално пчеларство а од доба Његове Светости патријарха Георгија како је пчеларство постало у богословији облигатан предмет, мора сваки слушалац богословије слушати и учити пчеларство. Па рецимо да је од 400 слушалаца научило само њих 100 пчеларати; ови разишавши се на све стране нашега народа као учитељи народни без сумње су многе своје парохијане упутили и научили рац. пчеларити. Колика је то добит! Међу ученицима Живановићевим многи су се одликовали особитом ревношћу и љубављу за пчеларство, па су своју ревност и засведочили тиме, што су пошли правцем својега учитеља, радећи на пчеларској књижевности и учећи друге пчеларству. Међу овима јесу: свештеници Јован Милојевић, Сава Косановић, Гедеон Илић, Јован Живковић, Ђорђе Коларовић, Васа Латинкић, Милутин Гавриловић, Александар Живановић, Марко Шаула и Иван Маширевић. Живановић је својим трудом и радом образовао своју школу. И њему је

данас лакше кад види око себе помоћнике у ширењу и утврђивању рац. пчеларства у народу, док је пре 25 година он сам био. Док се пре није никако могао одржати ни један пчеларски лист јер није било читалачке публике за његанити помагача, сада ево скоро четири године је како излази и напредује пчеларски лист „Српски Пчелар“. Тај лист је верна слика Живановићевих заслуга. Томе листу је он главни уредник а ученик му други уредник. Око овога листа стекли се и остали ученици његови што овај број најбоље показује као вредни сарадници његови.

Знајући колико воли и цени Живановић своје вредне ученике особито сараднике „Српскога Пчелара“ и знајући да му је давнашња жеља да има слику својих ученика, вредних пчелара и писаца пчеларских, ево ову прилику смо употребили да га изненадимо и обрадујемо сликом коју доносимо и у овом броју „Српскога Пчелара“. Жалимо што нисмо добили на време још неке слике да буде ова група потпунија.

Од како је почео излазити „Српски Пчелар“ као што је познато читаоцима његовим, Живановић не пропушта скоро ни једнога броја да у њему што не напише. Између осталог у последње доба написао је Живановић као посебне свеске „Пчеларске Библиотеке“: „На осовини роди мед“ (свезак 1.), „О меду“ (свезак 3.) „Американка“ (свезак 5. прештампано из „Срп. Пчелара“). „Пчеларење линбууршких пчелара с плетарали“ (свезак 7. прештампано из „Срп. Пчелара“).

Живановићев многогодишњи рад на пчеларству уродно је пре две године и тим плодом, да је основана у Руми „Српска пчеларска задруга“.

Живановић је ишао одавна за тим, да се оснује српска пчеларска задруга, то сведоче скупштине 10. августа 1878. у В. Бечкерек у 16. августа 1883. у Срп. Итебеју но та му се жеља испунила као најлепше уздарје тек пред 25-годишњицу његова вредна и заслужна рада.

Спомињући овако у кратко главне заслуге Живановићеве по рац. пчеларство оставио сам да напоследку споменем још једну од највећих, а та је што је на основу свога знања и искуства омилио српским и хрватским пчеларима американски (лангстротов) систем кошница као најбољи и најпрактичнији и

што је уз то сам такову систему врло практично реконструисао за наше крајеве. Та кошница с којом већина српских и хрватских пчелара пчелари зове се „Живановићева американка“. О овој кошници било је и у овом листу више пута говора. Ту кошницу сам ја приказао мађарским пчеларима у једном мађарском пчеларском листу, те је иста кошница побудила и код мађарских пчелара особиту пажњу и признање.

Г. Живановић је задужио својим заслугама сав српски народ а особито своје ученике. Зајам тај одужићемо му благодарношћу и ако он тога не тражи, него види најбољу награду у ширењу и напретку рацијоналнога пчеларства у народу.

Ми му желимо да му у повољном здрављу и снази прославимо и педесетогодишњицу пчеларења, а дотле да га прати вазда оно чисто пчеларско одушевљење и задовољство које се тако јасно види из „*Похвале пчели*“ коју доносимо у овом броју.* Изреке под којима нема подписа јесу његове, оне најбоље сведоче како суди г. Живановић о пчеларству и колико је пчеларство њему за срце прионуло. Пчеларство му је најмилија забава, оно му слади рад и на њега прицепљује дивне врлине пчелиње, којима се и премудри Соломун диви. Како мисли и осећа о пчеларству сведоче и ове његове речи које није забележио у „*Похвали пчели*“ а које ја овде бележим: „Хвала ти Боже! што си ме милошћу својом упознао са неуморном пчелом која ми је оследила рад, а тиме и слабо моје тело ојачала, која ми је показала, да је само у раду живот, која ме чува од сваких страсти, која ми је отворила књигу живу, а то је чудноват живот њен, који ме при сваком посматрању и изучавању његову води — као што би Доситеј казао — „ка високој мудрости твојој, то јест, ка познавању тебе Боже,“ која ме у овим нашим мутним данима разгаљује и опомиње да нам је само у заједничком раду и слози спас, и која ме још поред свега овога и материјално подиже и снажи.“

Тако можемо протумачити оно надметање Живановићево у вредноћи и раду са највреднијим створом, малом пчелом. Кад се сетимо да Живановић поред ових великих заслуга на пољу рац. пчеларства стечених многим радом, има великих

* Г. Живановић је наменио овај чланак за овај редован број и не помишљајући да ће врло добро доћи баш за овај јубиларан број. — Одг. ур.

заслуга и на пољу науке о српском језику што доказују небројена његова дела, кад се сетимо да он служи као изврстан и примеран професор на Карловачкој гимназији 35 година и богословији 25 година и када се сетимо осталих његових врлина у приватном и породичном животу, онда му се у истини мора признати да је разумео шта је живот.

Иван Маширевић

Похвала пчели.

ОД ЛОВАНА ЖИВАНОВИЋА.

1.) Пчеларство јесте и остаје појезија економије, којом се могу забављати најнаученији људи и највећи службеници и достојанственици. *Еренфелз.*

2.) Пчела пружа човјеку сваки дан да о њој мисли и размишља и води га у најдубље дубине божјих закона. *Петар Јакоб.*

3.) Пчела је једини инсекат, који је створен за човјека, *Plinius.*

4.) Пчела је недосежна дубина, у којој се оштроумље посматрача изгуби. *Христ. 1805.*

5.) Пчела је најчистији, најљепши и најсавршенији одсјај инстинкта и управо појав у природи. *Еренфелз.*

6.) Пчела је нешто јединствено у природи. *Ебнер.*

7.) Пчеле израђују вјештачко дјело, којему се човјек мора чудити, кад зна да то чине без размишљања и не знајући да чине што чине. *Fontenelle — 1757.*

8.) Пчеле су претече и херолди цивилизације. *Гатер.*

9.) Пчеларство је сакривен извор, у којем лежи богатство државе. *Криниц 1787.*

10.) Пчеларство нам пружа толико материјалне користи и особито нас морално снажи и кријени да треба сваки да се за њега заузима и да га у народ шири. —

11.) Све говори за пчеларство, а ништа не говори против њега. *Рајдер 1847.*

12.) Пчеларство подиже не само народно благостање него и народно образовање и народно облагоорођење. *проф. Кунен.*

13.) Пчеларство садржи много у себи да подигне земаљско стање сељака. *Магерштет.*

14.) Пчеларство нам пружа читав низ духовних уживања, која су мени милија од свијех других. *Керинг.*

15.) Дјела пчелиња, њен унутрашњи ред и рад, њена слога и вјештина јесу мени најљепша имна, с којом се не може споредити ни једна ни једнога пјесника на земљи која је отцјевана у славу Божју. —

16.) Рад и вјештина пчелиња тако је чудесна, да изгледа да пчеле имају човјечји ум. *Гунделах 1842.*

17.) Забављање с пчелама пружило је мени многи весели и срећни час и ја мислим да не бих више живио кад бих дочекао пролеће без пчела. *Фукел 1846.*

18.) Творац је организовао пчеле по инстинкту, да би ваљда поноситога човјека осрамотио, што се хваста својим умом. *Еренфелз.*

19.) Забављање око пчела буди у свакој пријемљивој души, укус и љубав према дјелима свемогућства и чуда у природи, и онај, који воли природу, зацијело није рђав човјек. *Берзон.*

20.) Који воли природу не може се доста нагледати друштва пчелињег. *Христ. 1785.*

21.) Њеки радови пчелињи, кад би их могао извршити човјек, били би занета чудо за њега. *Самуелсон.*

22.) Ки једнога човјека нијесам видио који се није чудно посматрајући неуморни рад пчелињи и њена дјела. *Валбрехт. 1860.*

23.) Ни један инсекат није толику пажњу привукао на себе као пчела нити се икоји толико хвалио и уздизао. *Беслер.*

24.) Никад не ће доћи човјек до савршенства и никад не ће доћи друштво човјечанско до сталнога и непроменљивога мира, никад не ће доћи сви чланови његови до племенитога учешћа у раду и уживању као што је то у народу пчелињем. *Еренфелз.*

25.) О ти љубазна мала пчелице колико си већ много чисте радости и весела пружила у мојем животу. *Фукел.*

26.) Кад не би више пчеле било, ја мислим да више не бих могао живјети. *Андрија Шмид.*

27.) Хоћеш ли највећу вјештину да видиш, ти загледај у кошницу. *Engelhart.*

28.) Кад би се пчеларство јако раширило међу свијет, оно би се сасвијем сигурно показало као велика снага за облагорођење свијета. *Вицгал.*

29.) Како умилно звони та ријеч „пчелица“, то може само знати пчелар. *Роте.*

30.) Сваки пчелар треба да се поноси, јер он не само да се пчеларењем материјално подиже, него он подиже, религијозност у својем народу, подиже љубав према Богу и његовим дјелима — према природи, подиже морал и показује пут к благостању народном.

31.) Народ је пчелињи извор неисприни пун чудеса у којем почива мудрост Божја, и из којег је може сваки пчелар црпети. *Фогел.*

32.) Без пчеле ни родити се ни умријети. Каква свеза међу пчелом и православним Србином! Православнога Србина прати пчела од рођења па до гроба. Свијећа му гори при знамењу и крштењу, свијећа му гори о крском имену (крена свијећа), сви-

јећа му гори кад му пјевају пѣсни исхвдныа, свијећа га прати и на онај свијет, па зато се и чује из уста српских: Без пчеле ни родити се ни умријети.

33.) Соломун, цар премудри, премудар јест био; ма мудрост мале пчелице и ситнога мравка није могао постигнути.

Доситије Обрадовић.

34.) Пчелињу мудрост уздиже и сам Соломун овако: Иди к пчели и промотри како је вриједна и како су дивна дјела њена. Њене производе употребљавају цареви и простаци за здравље и лијек. Њу љубе сви и поштују, ма да је немоћна снагом, али је мудрошћу узвишена.

35.) Пчела даје восак, од којег се праве свијеће, које служе за увеличање славе божје.

36.) Пчела је Србину света животињица. Ни једној животињи не каже Србин да умире. Само човјек и пчела умиру.

37.) Српскому је народу мед љековит, па и молитва, коју свештеник чита при „благословеніи новаго меда“ казује нам да мед добива љековиту силу „благословеніемъ божіимъ“. Та молитва гласи: Господи Исуса Христе, самх и нынѣ призри свыше на созданіе твоє сіе, и благословеніемъ твоимъ небеснымъ благослови и всвати соты пчелъ, и ѿ нихъ медъ и подаждь емѣ дѣйственнѣ благодать паче всѣхъ совершеннѣ: да всакъ ѿ негѣ вкѣшающій, пріемлющій и пачущій вбравцетъ благополѣчноє здравіе, и пицею сею насытитсѣ и исполнитсѣ всакагѣ блага.

38.) Воскомастих. којим се обливају свете мошти, које долазе у антиминс и под свету трапезу при освећењу храма не може бити без продукта пчелињег воска и без инихъ благовонныхъ вѣщей, а то су смоласте материје, које пчеле сабирају са различитих дрвета.

39.) Јован Крститељ ио је пчелињи мед у пустињи јудејској.

40.) Кољиво се састоји из варенноа пшеницы съ медомъ смѣшанноа.

41.) Србин прелива медом чесницу на Божић.

42.) Христос спаситељ наш посліје васкрсенија кад се јавио ученицима својима и кад их је запитао: Имате ли что снѣдно здѣ? даше му рыбы печены часть и ѿ пчелъ сотъ. (Лук. 24. 42.)

43.) Не знам зашто баш пчелињи восак у облику свијеће служи у цркви за увеличање славе Божје, али држим да ми не ће нико замјерити ако своје нагађање кажем. Пчела је од матице рођена, али она сама не рађа пчеле. Она живи у вјечитој чистоћи. Зато је ваљда и њен восак богоугодан, зато ваљда и свијећа од њена воска служи за увеличање славе Божје. Истина све до данашњих дана није се знало то за пчелу и наука је то

потврдила тек у наше дане, али ево изгледа да је то црква прије знала.

44.) Кад у прољеће изидемо на какву ливаду, па погледамо на дивно шаренило разноврсних цвјетова, морамо сами себе запитати: Ко их обуче у тако дивно одијело, у какво се не обуче ни Соломун у свој својој слави? (Мат. 6. 29.). Па кад те обасну балзамским мирисима, не ћеш ли запитати: Ко им даде таке мирисе? Па кад им загледаш у њихове чашице, те ти засвијетли медљани сок у њима, не ћеш ли запитати: Ко им даде тај божански нектар? Знам да ћеш при оваком погледу и на такво питање из дубине побожне душе своје зајевати: Хвалите њим Господне! И заиста Бог их обуче у тако дивно одијело, Бог их обасу балзамским мирисима, Бог им наточи у чашице божанскога нектара. Али како је то Бог све дивно удесио и зашто је тако удесио, то су научници тек у наше дане показали и доказали. Они кажу: Пчелама треба да смо захвални што уживамо у љепоти разноврснога цвијећа кад изидемо у своје вртове; пчелама треба да захвалимо што нас у вртovima, на ливадама у шумама обасипљу балзамски мириси из шарених цвјетова разноврсних биљака, пчелама имамо да захвалимо што можемо сладити своје грло божанским нектаром, који нам пружа у чашицама својим разноврсно цвијеће, што можемо сладити грло своје оном слашћу, којом су сладили своје грло само богови на Олимпу као што некад мишљаху Грци и Римљани. Пчелама треба да захвалимо за плодове, које нам биљке доносе. Јест, пчеле су заодјеле биље у тако дивно одијело, пчеле су их обасуле мирисом балзамским, пчела је нагонила биљку да јој у чашици својој слађани сок пружа. Јест, биљка не може бити без пчеле, а пчела не може бити без биљке. Што су некад тек издалека слутили пјесници, то је данас потврђено науком, Кад се поља у прољеће заодену биљем и кад биље у својем шаренилу стане свој балзамски мирис да расипа на све стране, а пчелице стану зузукати са једнога цвијета на други, тако призор мора раздрагати душу пјесничку и при таком је призору могла божанска искра слутње из душе пјесникове сијевнути и у ове се ријечи завити:

Развио се пехар
Мирисава цвета,
А ка њему пчела
Весело долета.

Ту је слатки прашак
Брала задуго:
Та канда су и створени
Једно за друго.

Тако је Гете слутио у својој пјесничкој души о цвијету и пчели, а наука је то данас заиста и доказаза, да пчела не може бити без цвијета, а цвијет ни толико без пчеле.*

45.) Пчелице драга! и твој је отров нама сладак, јер се људи њим ослобађају од ужасних реуматичних болова.

*) вид. Српски Пчелар од Јована Живановића.

46.) Пчелице драга! како да те прославим? Како да те узвисим? Како да ти благодарим на свему што си ми дала и што сам највеће уживање осјећао забављајући се тобом? Ја ти ничим не могу благодарити него тијем, што ћу те лијепо као што сам те и досад његовати све до своје смрти, све докле ми не отпјевају п'ксни исх'дннннн.

47.) Пчелице драга! Ево већ је двадесет пет година како се тобом забављам, знам твој живот скроз и скроз, хиљадама кошница прешло је преко мојих руку, завиривао сам у све кутове њихове само да тебе — драга пчелице — што боље упознам. Са свијех сам те страна упознао, али те ипак не могах тако схватити и тако прославити као што те је схватила и прославила пјесничка душа нашега највећег пјесника Змаја. Ево дакле Змајеве имне у славу твоју:

Пчела и протопоп Недјељко.

Зујкале су пчеле уљаником
Око трмке, око своје цркве,
Ка' да зборе тајне разговоре.
Слушао их протопоп Недјељко;
Три године разум'о их није,
Дв'је године гађ'о и нагађ'о
Шесте сио брижан невесео,
Што не може да их разумије.
Тадај паде једна пчелка златна
На сребрну браду Недјељкову,
Браду љуби, разгов'јетно збори:
„Уморнице, стари духовнице,
Ти нијеси од овог свијета,
Ма да ти је на земљи кол'јевка,
Ни ми нијесмо од св'јета овога,
У рају је пчелиња кол'јевка. —
Бог нас зове својијем птицама;
Не шаље нас за наше медање,

Већ нас посл'о људма на гледање.
Бог ти дао, пак си протовао,
Свјеглио си чином и начином,
Хи'тао си сјеме у вр'јеме,
Сјеме чека дажда божијега,
Иза дажда сунца божијега, —
Чекаће га и дочекаће га;
Тебе чека у рају насеље.
Склопи очи духовнице стари,
Склопи очи, вр'јеме ти је поћи.“
Склопи очи протопоп Недјељко,
Тихо поје а с душом се д'јели,
Није знао кад је умирао.
Кад се душа отрже од т'јела
Пред њом прха злаћана пчелица
Да јој каже путе у небеса,
У насеље раја божијега.

Некоји спољашњи знаци, по којима може пчелар познати унутрашње стање својих кошница.

— Ђорђе Коларовић парох —

[В. Радинци]

итајући разне пчеларске књиге и новине долази пчелар почетник више пута у недоумицу и неприлику; јер, док на једном месту чита, да треба пазити на своје кошнице, како би свагда у пуном реду биле, — наићи ће на другом месту, да пчеле не ваља често узнемиравати и бунити отварањем кошнице, раз-

мицањем саћа, завиривањем и т. д. јер пчелама треба што више зими и лети мира. Свако узнемиривање шкоди пчелама. Узнемиривање зими, може да упропасти кошнице; а узнемиривање лети, наноси штете пчелама, а још више самоме пчелару. Често је „доброжелателни“, нестрпељиви а уз то сувише радознали пчелар почетник, претераним отварањем и затварањем кошница и завиривањем довео свој мали пчелињак до ничега.

Читајући оваке опомене, мора пчелар почетник оставити књигу на страну, па се запитати: па ко да буде, ту паметан? Овамо се каже, пази да су ти све кошнице увек у реду, — а овамо опет немој пчеле често узнемиривати и бунити. Па како да пазим на ред у кошницама, а да их не отварам? Од куда могу ја знати шта је у затвореној кошници, док је не отворим, док оквире са саћем не разметнем и у сваки кутић добро не завириш?!

Да би одговорио пчелару почетнику на ова питања набројаћу овде на основу добрих пчеларских дела а и свога искуства неке спољашње знаке, по којима ће пчелар почетник моћи у много случајева сазнати унутрашње стање својих кошница а да их уз то не отвара. Добро је рекао неки пчелар: „као што добар леџик може посматрајући човека, знати, дали је исти здрав или болестан, исто тако и искусан пчелар може познати каква је која кошница, дали је здрава или болесна, ма да је не отвори.

Вештији пчелар мотрећи на лёт пчелињи и на лёт, и слушајући зуку пчела и глас какав поједине кошнице издају, може у много случајева на сигурно да позна, шта је у којој кошници. Пчелару дакле треба извезбано око и ухо, а до овога се долази дужом праксом. Сваки почетник треба да се труди, како ће своје око и ухо што боље извезбати, јер тиме ће себи многи узалудан труд и посао уштедити, а своје пчеле од дангубе сачувати.

Док пчелар новајлија дужом праксом не стече више искуства, нека пази на ове спољашње знаке:

1. Ако пчеле живо излећу и долећу, јако падају на воду и вредно доносе рђу на ножицама, знак је да је кошница добра, народ снажан и да има легла.

2. Ако из неке кошнице пчеле слабо и ћутом на пашу излећу, а враћају се исто тако тихо и без рђе у корпицама* и уз то чујеш из исте кошнице у вече чисто тужно и отегнуто брујање, а остале кошнице ћуте, знак је да је та кошница безматак.

3. Ако у којој кошници пчеле по седалу и око лэта тужно миле, као да некога траже, не чисте кошницу и не одуциру се туђицама, можеш још сигурнији бити, да та кошница нема матицу.

4. Опазиш ли, да нека кошница има необично јак лет, а остале све кошнице мирују или слабо излећу, имаш довољно разлога

* Тако се зову удубена места на стражњим ногама пчелињим, где пчеле сакупљају цветни прах. Цветни прах када је већ на ногама пчелињим зове се *рђа* пошто је тада већ смешан са пљувачком пчелињом. Овај прашак на ногама, називају пчелари и гађицама.

посумњати, да су ту кошницу напале туђице или да је она наишла на добар мајдан потребних јој ствари, меда или рђе, било што се дочепала где год несклоњена меда, или што је надвладала какву слабицу, на твоје или туђем пчелињаку. — Лет је дакле јачи и пред кошницом која краде и пред оном коју краду.

Ако пред кошницом која има сувише живахан лет опазим, да се пчеле даве и чупају а многе и мртве пред лѐтом леже, можеш бити сигуран, да је та кошница нападнута од туђица.* — По црним пчелама не може се за сигурно знати, да ли је кошница нападнута или она напада, јер и туђице које излећу из нападнуте кошнице умазане су од меда и више пута отрцане (за то црне), као и оне које краду другу кошницу, те крадени мед у своју кошницу доносе.

Ако пак у време, када друге кошнице слабо излећу, у јутро рано и у вече касно, па и када киша ромиња, нека кошница има не обично јак лет, а уз то не опазим никакву борбу пред кошницом, него на против видиш да стражарице весело дочекују оне које долазе, пружају им своје рилице и лижу их са свију страна, тада можеш бити сигуран, да та кошница од друге краде.

У почетку дакле није тешко познати која кошница краде и коју краду. Но ако пчелар допусти, да крађа букне по целом пчелињаку, тада је тешко разабрати. Нападнуту кошницу још је могуће познати по многим мртвим пчелама, али крадљивице је већ теже наћи особито ако све кошнице имају добар лет, јер крађа се шири као ватра, па више кошница напада поједину.

5. Пчела радилица када долеће са наше у своју кошницу, тихо зуји а ноге држи скупљене, те чим је пала на седало, слободно улази у своју кошницу. Туђица пак зуји са свим друкчије и јаче, крила већма рашири а ноге опружи као трут кад лети, уз то не седа одма на седало нити улази слободно у кошницу, већ облеће са свију страна око кошнице и тражи деру, куда би се могла провући у кошницу а да је стражарице не опазе.

6. Излећу ли из које кошнице сувише рано у јануару, фебруару и марту трутови, то је у тој кошници трутовњача (матица која леже трутове). Ако су трутови ситни као пчела, називамо их „дивља пчела“ а леже их редовно права матица, којој је нестало трутовска семена (сперме). Јесу ли пак трутови крупни, знак је да је у кошници назови матица т. ј. пчела која леже мушка (неоплођена) јаја. — Ваља ми приметити, да и назови матица може да леже дивљу пчелу, а то бива, када у кошници нема трутовска саћа; за то, док се кошница не створи, тешко је погодити ко дивљу пчелу леже, дали трутовњача или назови матица; осим, ако пчелар за сигурно зна, да да нема у кошници трутовс. саћа. — Трутови у априлу и мају значе, да није ројидба далеко.

* Под туђицом разуме се свака пчела која на другу кошницу насрће. Не мора дакле туђица бити пчела са туђег пчелињака, на против у највише случајева су туђице са твога пчелињака, јер твоје ће пчеле увек пре осетити на твоје пчелињаку прилику за крађу, него пчеле са туђа пчелињака. —

7. Ако је у које кошнице лето и седало укаљано од пчелињих екскремената, а пчеле изгледају надуване и тешко се вуку, док друге весело излећу, — знак је да је кошница оболела од срдобоље.

8. Ако се лето на кошници у рано пролеће озноји и седало буде влажно, знак је да је друштво јако и раширено по кошници.

9. Нађеш ли рано у пролеће на патосу кошнице по гдекојег пчелињег црва, знак је да матица леже. Ово бива с тога, што пчеле мртвог црва, који је можда од хладноће или другог чега угнуо, избаце из ћелице. Но овога не сме бити много, јер ако у пролеће пчеле јаче избацују своје легло, а уз то и по зими и рђавом времену излећу, знак је, да требају воде. — Пчеле, а особито нови ројеви, хоће и у лето да избацују легло, ако за дуго наступи кишовито време или паша устукне. — Шта значи ако се међу мртвим пчелама нађе и мртва матица, не треба ни да говорим. За то, када пчелар чисти смет из кошница, ваља добро да гледа шта све у њему има.

10. Ако пчеле на лету пред кошницом у великом клупчету стоје, знак је да је у кошници мало простора. За време јаке жеге, особито ако су кошнице окренуте југу, те сунчани зраци падају баш у лето, хоће пеле да се укљупчају. Но то не значи увек да ће се та кошница ројити.

11. Ако за време добре паше пека кошница на једанпут пресече лет, а пчеле које се са паше враћају са гађицама, а не улазе у кошницу, већ се хватају на клупче, а друге опет немирно миле споља по кошници, тада се можеш за који час роју надати.

12. Куцнеш ли пред вече по кошници, а пчеле ти одговоре снажним брујањем које на брзо престане, знак је да је кошница добре и у своје реду. На против, када ти се пчеле одазову тужним отегнутим брујањем, које се не стишава ни онда, када су се остале кошнице утишале, знак је да је та кошница безматка. — Пате ли пчеле јако од зиме, тада такође јако брује. (Ко је пазио, могао је то брујање чути ове зиме, док су трајале оне пиче, када је термометар показивао 15° испод нуле.) Но пчеле хоће јаче да брује и кадс немају доста свежа ваздуха или када пате од жеђи.

13. Ако случајно не знаш, из које се је кошнице извио рој, познаћеш по томе, што ако на брзо после ројења посматраш кошнице, наћи ћеш пред кошницом која се је ројила младе пчеле где миле, а неке где се враћају у маторку, те своју радост показују тиме, што су се издигле на ноге, главу обориле а стражњи труп јако уздигле, те весело трепте крилима.

14. Ако пчеле из роја који још није излетао, поспемо брашном па их пустимо, покаваће нам своју маторку. На овај начин може се дознати чији је рој, у случају да се неби за извесно знало са чијег је пчелињака.

Исто тако можемо дознати и из које су кошнице туђице, ако пчеле које излазе из нападнуге кошнице, поспемо брашном.

15. Сабирају ли пчеле рано у пролеће брашно, а касније и

цветни прах и падају ли уз то жељно на појила, знак је да је кошница здрава и да има млада легла.

16. Гоне ли пчеле трутове, знак је да је крај ројењу. Која кошница гони трутове знак је да има добру матицу; на против, која дубоко у јесен па и у зиму задржи трутове, или је безматак или има рђаву матицу.

17. Ако на неку кошницу — особито у пролеће — навале туђице; а уверен си, да ниси сам томе дао повода, несмотреним отварањем или прихрањивањем исте кошнице; то имаш довољно разлога посумњати, да је нападнута кошница безматак или слабица.

18. Ако на патосу кошнице нађеш много слатких мрва, знак је да се мед кристалисао (ушећерио), те га пчеле круне, јер не могу да га употребе, дакле да та кошница пати од жеђи.

19. По лету пчела познаће пчелар не само стање кошница но и каква је паша. Ако пчеле од рана јутра па до ноћи, журно одлећу и долећу, знак је да је паша добра. Спор лет значи мршаву пашу.

20. Пчеле имају свој језик и свој говор. Ја у овај мах нећу о томе за сада опширније писати, јер о томе би се могао повелики чланак написати.

Пчелињи говор најбоље се проучава дужим радом око пчела; а сваки пчелар треба да се стара, да што боље проучи и разуме говор својих пчела, јер ће му то — као што г. Јован Живановић каже — много помоћи при радњи око пчела.

Како се ваља у појединим од наведених случајева и невоља владати, како их предупредити и сузбијати, нећу за сада писати, јер би тиме овај чланак морао бити много већи; него ћу се у посебном чланку осврнути на све набројане невоље, навешћу у кратко, како може пчелар да се помогне ако га која снађе; а за оне, који желе опширније о свему томе читати, навешћу разна места из наше пчеларске књижевности, где ће о свему нужне и опширније поуке наћи.

За сада ми је намера била, да изнесем пред почетника важније знаке, по којима ће сазнати унутрашње стање својих кошница и да га сачувам од непотребна посла и штетнога узнемиревања пчела. — Постигне ли то овај чланак — радоваћу се.

Да ли су пчеле непогрешиве.*

— Милутин Гавриловић свештеник. —

[Сомбор]

најплеменитији човек кадгод што лудо уради, и луда има светлих тренутака. Тако и пчеле, које су створења мудрошћу узвишена као што каже Соломун, који пут

* Види: „*Bilder und skizzen aus dem Leben der Bienen und den Wundern ihres Staates*“ von Tony Kellen.

којешта пораде у кошници, Има појава у њихову животу, које доказују да ни оне пису непогрешиви папа. Изнећемо неколико примера у потврду ових речи.

1.) Пчеле каткад, ма да има у кошници пчелињег легла, од трутовске ћелице, у којој је трутовски црв, граде матичњак у тој лудој нади, да ће из таког матичњака изаћи матица. Овај се поступак њихов још даде разумети у безматку. Утопљеник се хвата за сламку те пије чудо ако безматак у очају својем од трутовског легла изгледа спас својој задрузи а бива да и ћелице у којима је рђа, пчеле у безматку проширују у матичњаке.

2.) Дешава се и то, и ако ретко, да пчеле не хране погодном храном црв матичин, те из најлепших матичњака изађу обичне пчеле радилице.

3.) Који пут се црв матичин окрене главом горе у ћелици у место доле, те не могући у таком положају прогриести поклопац угине. Често се у ћелицама виђају мртве младе пчеле из тога истога узрока наиме што су лежале наопако у ћелици. Један пчелар наишао је у једној звонари кошници на све пчеле мртве, а то зато, што су све биле тумбе окренуте у ћелицама.

4.) Чести су случајеви, да матица по два и три јајега снесе у једну ћелицу. Берзон тумачи, да је то отуд што матица има недостатак на пипцима или што су јој узети органи сполни. Но не мора само то бити узрок неправилном ношењу јаја. И најздравија матица из просте заблуде ако је веома плодна, а у кошници нема празних ћелица, носи по већ запљуваним ћелицама. Наш народ зове таку матицу лудом. И јесте одиста луда.

5.) Берзон је видео једну матицу како је гризла поклопац на ћелицама а пчеле су ишле за њом и затварале јамице. Можда је она то чинила из невоље немајући где да носи јаја, јер кад је кошници, у којој је та матица била, додао празног саћа све је опет у њој пошло својим редом.

6.) Берзон дуго време није хтео оматичити један безматак. Да не би ослабио поткрепљивао га је леглом из других јаких кошница, но свакад би све матичњаке посекао са доданог саћа. После неког времена додао је том безматку сат са зрелим матичњаком. Пчеле су толико луде биле да су чим је млада матица изишла из своје колевке на мах навалиле на своје трутове који су им требали зарад оплођења њихове нове мајке.

7.) Бива и тај веома чудноват случај да пчеле јамачно из заблуде нападну на своју младу матицу, када се врати са спаривања, околе је, а богме и убију. Берленшу се пет пута дала прилика да види, како су пчеле још са лета своју младу матицу шчепале, околиле и жаокама умориле а после уморетва би беснеле, цичале и устумарале се по кошници као да кају своју погрешку. Ова се појава не да друкчије објаснити мањ ако не узмемо да су први нападачи на младу матицу можда биле пчеле

туђице, незвани гости из најближих кошница, а уз њих пристале и пчеле домаће.

8.) Често се догађа да пчеле без икаква повода насрну на своју матицу била оплођена или неоплођена.

Све ове побројене појаве, не могу се друкчије тумачити већ као игра природе, као изузеци од правила.

Марта 1900.

Од чега имамо више користи — од меда или воска?

— ВАСА ЛАТИНКИЋ ПАРОХ. —

[Јазак]

Научници старијега доба држаху да пчеле куне восак из природе. Но данас је научно доказана ствар, да восак није механички, већ чисто органски производ, а постаје у телу пчелињем исто као што постаје и млеко. Пчеле не могу дуго од самог меда створати восак у својем телу; за стварање и лучење воска потребно је пчелама да се поред меда добро наједу и цветнога прашка (рђе) у коме нитрогена има. Поред изобиљне хране потребна је пчелама и топлота која је скочила барем на 29° R. па да могу изводити восак из себе.

Ако се и неда сасвим тачно одредити, колико пчеле потроше меда и рђе да могу свој организам одржати, па да одређену количину воска створе, то се ипак разним покушајима дознало, да пчелама треба 10. kg. меда да поједу, па да саграде тек 1. kg. воска. Према томе вагне ли празно саће једне кошнице 5. kg. искуство нас учи да су морале пчеле 50. kg. меда потрошити, док су 5. kg. саћа извеле. У противном случају у толико би више пчеле меда нанеле, да смо им готово саће у своје време додали. Да се нека одређена количина воска створи, без сумње је потребно да се доста меда и рђе потрошати мора. О томе ћемо се врло лако уверити. Ако узмемо на својем пчелињаку за време бујне главне наше, два подједнака роја, па један од тих ројева сместимо у празну американку, у коју смо само почетке у оквире учврстили; а други опет сместимо у американку у којој смо оставили пуне оквире чистог, празног саћа, шта ћемо приметити? Приметићемо да ће онај рој коме смо додали готова саћа имати најмање 10. kg. меда, док онај други који није имао готова саћа, имаће тек 1. kg. изведена саћа, а од меда ни спомена нема. У овом случају морамо у обзир узети и легло, које на изхрањивање своје доста меда потроши, а особито у оном роју који је имао готова саћа,

брже ће се легло развијати. Ко хоће да се сасвим тачно увери јели то у истини тако, морао би за неко време матицу у кавешчић затворити да не би јаја легла. Из овога до сада реченог можемо ово правило извести: да је добит у меду тим већа што мање воска пчеле градиле буду.

Још је већа штета по пчелара када морају пчеле за време бујне, главне паше да саће граде. У томе случају не може се у равнотежи одржати грађење саћа према обичном донашању и истоваривању меда. Она кошница, која има довољно празног саћа, двоструко ће више меда донети, од оне која у исто доба мора да гради саће. Не треба наравно у томе претеривати па не дати пчелама ни мало да граде саћа, јер тим би у пчелама почели кржљавити органи за стварање воска и тим би можда створили временом расу, којој би орган за стварање воска окржљавили, којој би се природа изменила, те не би више у пчели гледали оно, што данас гледамо. У месецима мају и јунију потребно је да свака кошница понешто занови саћз.

Пчелар ће у великом назадку бити, а меда ће мало добити, ако допусти да му пчеле за време главне паше граде трутовско саће. Та већ само трутовско легло потроши огромну количину меда, а пчеле радилице издангубе много негујући и хранећи трутовско легло. С тога мора пчелар особито на то пазити, да му пчеле у плодишту не граде трутовско саће, а још мање да допусти да матица таково саће залеже. Не будемо ли могли спречити грађење трутовских ћелица, то ћемо без околишења пренети такови оквир из медишта у плодиште, а на његово место додаћемо оквир с вештачким саћем.

Да је мања добит за пчелара ако допусти да му пчеле граде саће за време бујне, главне паше, а још мања за време слабе паше, то је сасвим јасно доказана ствар. Сад би нам још преостало питање да расветлимо, од чега ћемо више користити добити, да ли од меда или воска?

С обзиром на разне врсте меда неки је од њих скупљи а неки јефтинији; но узмимо само просечну вредност да 2—3 kg. меда коштају толико, колико и 1. kg. воска, па рачунајмо даље да су пчеле утрошиле на прозваћање 1. kg. саћа само 8. kg меда то ће изнети новчана вредност утрошеног меда три до четири пута више, него што смо воска добили. Ко допушта својим пчелама да произвађају саће у тој намери да саће продати може, тај за извесно губи $\frac{2}{3}$ до $\frac{3}{4}$ од чисте добити. Само у оним крајевима где је мед на врло ниској цени, као н. пр. на острву Куби (Хавана мед) другчије са рачуно стоји, тамошњим пчеларима морао би се други начин препоручити. Сви пчелари који пчеларе са покретним саћем морају здраво саће чувати, да га могу у згодно време пчелама додати, само покварено саће може се претапати.

Ако поред кошница са покретним саћем пчеларимо и са

простим кошницама, такође треба остављати здраво саће и из простих кошница, да га у своје време можемо додати у американке као почетке.

Изимљење кошница.

— МАРКО ШАУЛА свештеник. —

[Рума]

Међу најважније пролетње радове у пчелињаку спада изимљење кошница. Важност тога рада не састоји се у томе, како ће се обавити, јер је то најједноставнији посао, него у томе, када ће се обавити. Многи читајући у неким пчеларским књигама, да не треба кошнице утопљавати, јер да због тога матица рано и нагло почне размножавати друштво, па да многе пчеле у хладне пролетње дане идући по воду и тражећи рђу угину, одзимљују кошнице чим се укаже прво пролетње сунце. Бојазан та сувишина је и пчелари, који тако раде, раде то, јер не познају живот пчелињи.

Пчела је нежна животиница. Њен живот стоји у најтешњој свези са топлотом сунца. Са малаксавањем сунчане топлоте под јесен опада број биљака и медовитост њихова а са то троје малаксава и живот пчелињи све више и више, док у зиму не буде сведен на најнижи ступањ, тако, да топлота у клупчету пчелињим износи 15—20° R. а у лето, кад је легло највише размножено било, износила је 30° R. Па и ако живот пчелињи у зиму спадне на тако низак ступањ, ипак не наступи мртвило — зимски сан, као што то бива код многих других инсеката. Пчеле и зими једу по мало меда и мичу се, да производе потребну топлоту за одржавање живота. Доказано је, да што је већа зима а мање друштво, да тим више троше меда и брже се мичу. То је посве природно, јер и пчелињи живот није ништа друго него сагоревање материја, које тело треба, па што је на пољу већа хладноћа, тим се брже губи топлота из кошнице у хладни ваздух, који кошницу са свију страна опкољава и не само на лето, него на силне рупице са свију страна јури у њу. Изгубљену топлоту морају пчеле у истом размену производити већим трошењем меда и бржим мицањем. Да се топлота из кошнице што спорије губи и пчеле мање меда за производњу топлоте троше, мора пчелар сам спречити то тиме, што ће кошницу опервазити рогозом сламом и т. д. а у јесен мора под кров и у празни простор одостраг у кошници плеве насути. Тиме он неће повећати унутарњу температуру, да матица у невреме почне лећи, јер тај посао матичин стоји до пчела, да

ли наиме матицу хране јаче или слабије, него ће стати на пут наглог одилажењу топлоте из кошнице. Хоће ли пак пчеле матицу јаче или слабије хранити ради ношења јаја стоји до спољашње температуре и вегетације. Јер као што са малаксавањем сунчане топлоте опада вегетација и нестаје медовитости биљака под јесен, тако у пролеће са растењем сунчане топлоте расте број биљака и упоредо с тим множи се и легло, пчеле више хране дају матици и на тај начин присиљавају ју да множи легло. За развијање легла треба знатно већа топлота, него што ју требају пчеле за свој живот, кад легла нема. Оне морају ту топлоту саме стварати, а пчелар, као што је спољашњим утопљавањем кошнице задржавао топлоту коју пчеле изводе за одржање свог живота преко зиме, тако исто мора и сад у пролеће оставити кошнице утопљене ради задржавања топлоте, коју пчеле изводе за развијање легла. И баш за то што је разлика између температуре ноћи и дана у пролеће велика а тако исто нагло се мења преко целог пролећа, да често бива топлији дана у фебруару него у марту, у марту него у априлу, морају кошнице што дуже утопљене остати неплашећи се, да ће то утецати на матицу, да јаче множи легло. Ја сам 1898. године ради посматрања једну Живановићевку бр. 41., не само узимих као што се обично ове кошнице узимљују, него још сву затрпао плевом и поклошио сандуком а на сандук поставио кров, да не прокисава, и тако ето двоструко више утоплио него друге, јер је са свих страна затрпана била, само је лето слободно било; па сам се осведочио, да кад су пчеле из те кошнице излетале, излетале су и из осталих а никада само из ње саме. 1. јан. 1899. и. р. излетале су пчеле из свију кошница као у најлепши пролетњи дан. Да се уверим има ли легла више у тој кошници, што је двоструко утопљена него у бр. 20., која је до половице марта у хладу од куће и бунара, прегледао сам једну и другу, па премда су матице у обадвема једнако младе биле и једнака друштва имале, нашао сам у једној и другој једнако легла, наиме као длан на једном оквиру. Од 1/13. до 7/19. марта било је лепо топло време. Кајсија је цветала и пчеле су обилно доносиле рђу и падале на воду. Преко ноћ 7/19. марта пао је снег и било је до 16/28. марта хладно, да се вода смрзавала. Ни из једне кошнице нису пчеле за то време излетале па ни из оне двоструко утопљене. Али да сам се побојао „наглог размножавања легла због утопљења кошница“, па их за оних првих топлих дана изимих, кајао би се као што се и ове године кају оних који су за лепих дана од 1/13 до 16/28. фебруара кошнице изимили, јер је 2/15 марта завладала зима, која ево до 1. априла траје и проричу, да још дуго трајати може.*

Не треба кошнице рано изимљивати, макар како се леп фебруар показао, јер не знамо, какав ће бити март и април, него што дуже утопљене држати. Обично спољашње утопљење

не гони матицу на размножавање легла, нити пчеле на излет, јер на једно и друго утиче спољашња температура. Унесемо ли кошницу у топлу собу, опазићемо, да пчеле почну много пре излетати, него што се још изједначила температура у кошници са собњом температуром. Излећу за то, јер по струјању топлог зрака у кошницу, знају како је изван кошнице. Тако то бива и кад су кошнице на пољу. Струјање топлог зрака и цветног мириса нагони пчеле на излет а према томе и матицу хране пчеле јаче или слабије ради множења легла. Истина је, да је теже у пролеће радити око пчела, кад се мора плева водити и опет натраг метати, али који је пчелар своје кошнице добро унутарње узимио т. ј. доста меда, младу матицу и добро друштво оставио, тај нема потребе, да сваки час у кошницу завирује, а ако то мора из некога разлога, онда нека прави јастучиће као што је у „Срп. Пчелару“ описано у бр. 2. од год. 1898.

О тамањењу трутова.

АЛЕКСАНДАР ЖИВАНОВИЋ професор.

[Осек]

Трутовска сезона је на прагу. Већ крајем месеца марта почињу се појављивати ове претече ројења, дакако у јаким кошницама, изузевши случајеве аномалности.

И ако нам је мило рано видети трутове, јер нам је то знак, да кошнице већ мисле и да се спремају на ројење, ипак је доста муке и бриге пчелару са овим прождрљивим гостима.

Развијању трутовског легла је јако тешко стати на пут. Свака кошница, па и слабија, мисли на ројење. И ако се свака не изроји, јер не дође до потребне енаге, ипак се свака спрема за тај чин. А први знак и прва спрема за ројење јесте трутовско легло.

Трутова не требамо много у кошници, јер они троше силан мед и као уљеви и као развијени трутови. Пчеле хране трутовско легло млечем, племенитом храном, у коју иде више меда, јер је то прокуван мед и рђа у пчелињем хилус-стомаку, а као развијена животиња трут треба такође млеча и меда. Дакле трутовска храна је доста скупа, па треба штедети.

Ни један досадањи начин тамањења трутова није се показао као добар, да му не би било замерке. Трутоловке, убијање трутова код кошнице, кад излећу, премештање трутовског саћа и легла на крај — све то не помаже радикално, а осим свега

треба времена, па и воље, јер не може сваки ни стати пред лето, да се крвари са трутовима.

Најбољи начин тамањења трутова, који је умно пчеларство собом донело, јесте тај да се кошници не да трутовско саће. Ако нема у кошници трутовског саћа, неће матица моћи ни носити трутовска јаја, јер нема где, осим у мања парчад, која пчеле дозидају на саћу, где нађу какву празнину. Но ни то свагда није лако. Кад би се увек могло то остварити било би најбоље и најсигурније. Али је и то често само теоретско правило, које није могуће у пракси извести. Питање је, да ли је свагда могуће и добро опростити се сасвим трутовског саћа.

Ја (а зацело не само ја) имам доста и трутовског саћа и чувам га, јер га јако zgodно могу употребити при доброј паши. Кад удари бујна паша, не пита се, какво је саће, трутовско или радиличко, већ што га више има, тим је боље. У јакој паши се меће у кошницу и трутовско саће, паравно иза радиличког. Особито је то zgodно за кошнице Берленшева система, које имају медиште горе.

Кад удари дакле бујна паша помеће се у кошницу и трутовско и радиличко саће. Па и ако је трутовско саће остраг, ипак хоће матица, особито ако је та јака паша у пролеће пре ројења, да пређе на трутовско саће и да га залеже. То се деси и иначе, кад трутовски оквир заборавом или забуном дође у кошницу у невреме. Још је чешћи тај случај код берленшевки — тамо је скоро правило, да у јакој паши у плодишту има и трутовског саћа, али то саће не сме бити залежено. У плодиште те кошнице иде 20 оквираца, десет горе, а десет доле. Пошто се кошнице праве мало дубље, може у њих стати у плодиште и 24 до 26 оквираца. За јаке паше се све по оквирима испуни, па обично ту буде 5—6, па и више трутовских оквираца, јер немамо увек при руци чистог радиличког саћа. У том случају матица хоће да прескочи незалежено саће, па да дође на трутовско, јер је у то доба јака тежња за ројењем и кошници су потребни трутови. Ако се пчелар не би знао помоћи, добио би неколико оквира самих трутова, а то би било неколико хиљада дакле прво убијство за кошницу.

Ја сам се на неки начин довио и доскочио тој невољи, тако, да сад без бриге могу метнути у плодиште колико хоћу чистих трутовских оквира без бојазни, да ће ми се у њима излећи трутови. Дакле за мене је скоро од исте важности трутовско саће као и радиличко.

Ја то постижавам на овај начин. Кад прегледам кошницу или вадим мед, при руци ми је увек кантица са хладном водом. Кад наиђем на непоклопљено трутовско легло (по себи се разуме, да се мора таква кошница чешће ревидирати, да не би трутовско легло, ако га има, било поклопљено а то се и мора чинити, јер се трутовско саће меће у плодиште само за добре

паше), ја га просто полијем водом. Шта сам тим постигао? — Постигао сам то, да је трутовско легло озебло, те га пчеле морају избацити из кошнице. Ако је у оквиру пола радиличко, а поза трутовско легло, онда полијем само трутовско, а ако захватим један два реда радиличког легла, ипак мање штетујем, него кад бих пустио, да се трутовско легло излеже.

Кад полијем такав оквир водом, онда га оставим на страну неколико минута (док радим други посао у кошници), па после истресем из њега воду и метнем га опет у кошницу. За сахат — два је сва храна, која је била у леглу тога оквира, поупљена, а трутовско легло је избачено из кошнице. И што је још добро, матица врло тешко у такав оквир опет носи трутовска јаја, бар за неколико дана не, те такав оквир може служити као преграда између чистог радиличког и трутовског саћа.

Овај прости и лаки начин тамањења трутова препоручујем сваком пчелару. Испрва сам се и ја бојао, да не би то било од каквих рђавих последица, да не би то озебло легло, можда навукло какву болест кошници, али сам се брзо разуверио, јер пчеле такав оквир одмах ишчисте.

Трутови се могу потаманити на овај начин само код ђерзонки. Код простих кошница овај начин није могуће спровести. Код њих морамо у пролеће подрезати трутовско саће, али рано, да пчеле на његово место назидају радиличко, јер ако подрежемо кошницу кад већ има паше, онда ће пчелар место старог трутовског саћа добити ново, па није ништа постигао. Појавили се у простој кошници касније трутовско легло, морамо се помагати на стари начин: исецањем поклопаца с глава на трутовском леглу, или још боље: исецањем трутовског легла.

 Овај број излази повећан с додатком од по табака.

Претилата, огласи, рекламације, рукописи и све што се тиче уредништва шаље се уредништву „Српског Пчелара“ у Ср. Карловце.“

Претилату за Србију прима Пчеларско-вођарска задруга у Београду.

За огласе и објаве плаћа се 12 Ф. од једног реда ситних слова а ва жиг сваки пут по 60 Ф. — Неплаћена се писма не примају.

Рукописи се не враћају.

Власници Јован Живановић и Иван Маширевић.

Штампа Српске Манастирске Штампарије. 1900. — 187.